

Vyhodnocení dopadů návrhů na zrušení superhrubé mzdy*

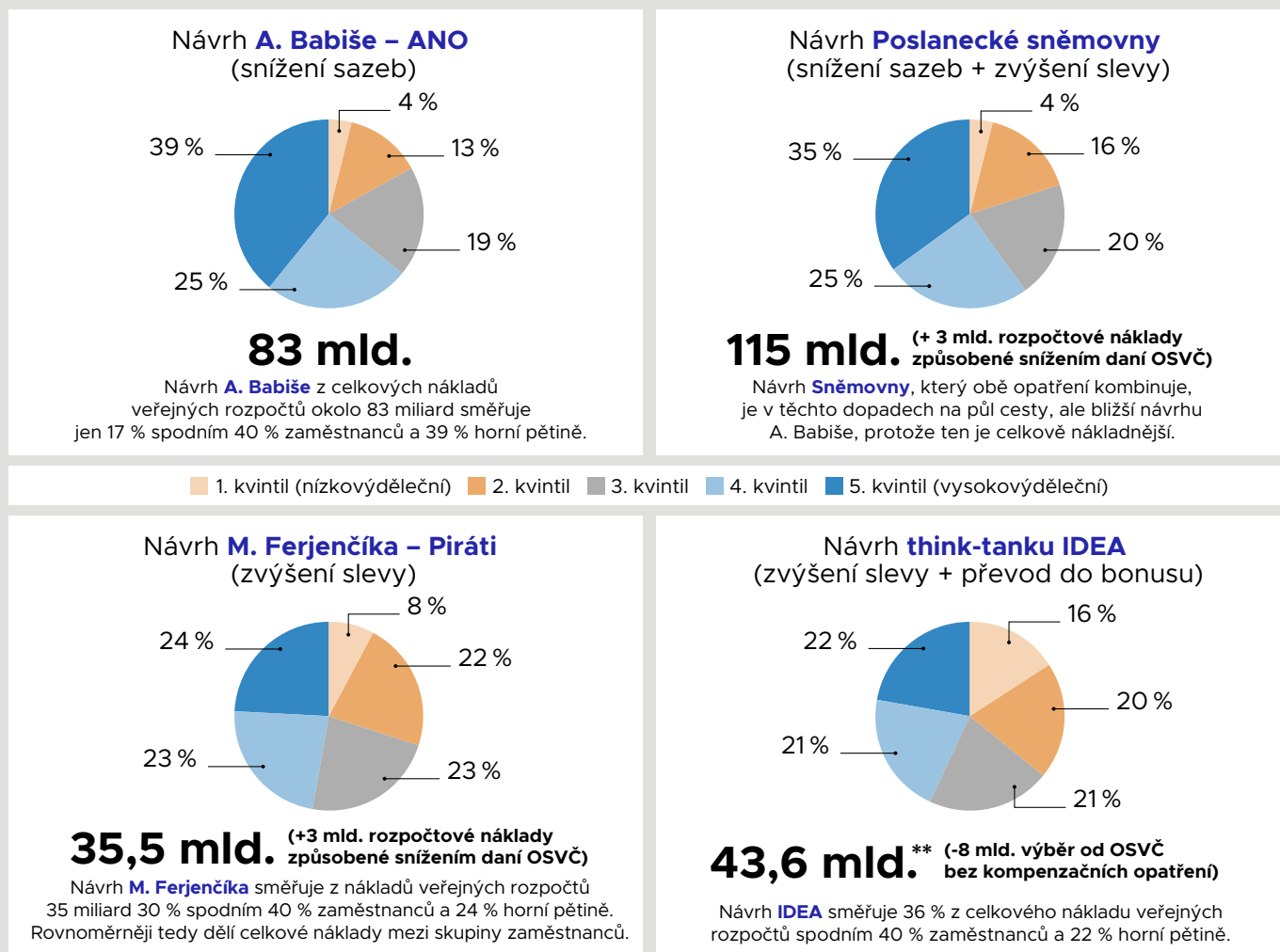
Klára Kalíšková, Daniel Münich, Daniel Prokop, Michal Šoltés

Vyhodnocené návrhy

- Návrh **A. Babiše (ANO)**: (i) základem pro výpočet daně z příjmů se stává hrubá mzda místo superhrubé; (ii) k základní sazbě daně 15 % se zavádí druhá sazba 23 % na roční příjmy nad 48násobkem průměrné měsíční mzdy v předminulém roce; (iii) ruší se solidární přírážka.
- Návrh **M. Ferjenčíka (Piráti)**: (i) zvyšuje se daňová sleva na poplatníka z 24 840 Kč na 34 125 Kč (tj. průměrná hrubá mzda za předminulý rok 2019).
- Návrh **schválený Poslaneckou sněmovnou**: (i) základem pro výpočet daně z příjmů se stává hrubá mzda místo superhrubé; (ii) k základní 15% sazbě se zavádí druhá 23% sazba na roční příjmy nad 48násobkem průměrné měsíční mzdy v předminulém roce; (iii) ruší se solidární přírážka; (iv) daňová sleva na poplatníka se zvyšuje z 24 840 Kč na 34 125 Kč; (v) je zrušen horní limit na daňový bonus.
- Návrh **think-tanku IDEA**: (i) základem pro výpočet daně z příjmů se stává hrubá mzda místo superhrubé; (ii) k základní 19% sazbě se zavádí zvýšená 27% sazba na roční příjmy nad 48násobkem průměrné měsíční mzdy v předminulém roce; (iii) zvyšuje se sleva na poplatníka na 34 700 Kč; (iv) zavádí se sleva na poplatníka ve formě daňového bonusu, který lze čerpat do záporných hodnot. Návrh předpokládá pravidla pro čerpání bonusu platná před zrušením horního limitu pro čerpání bonusu.

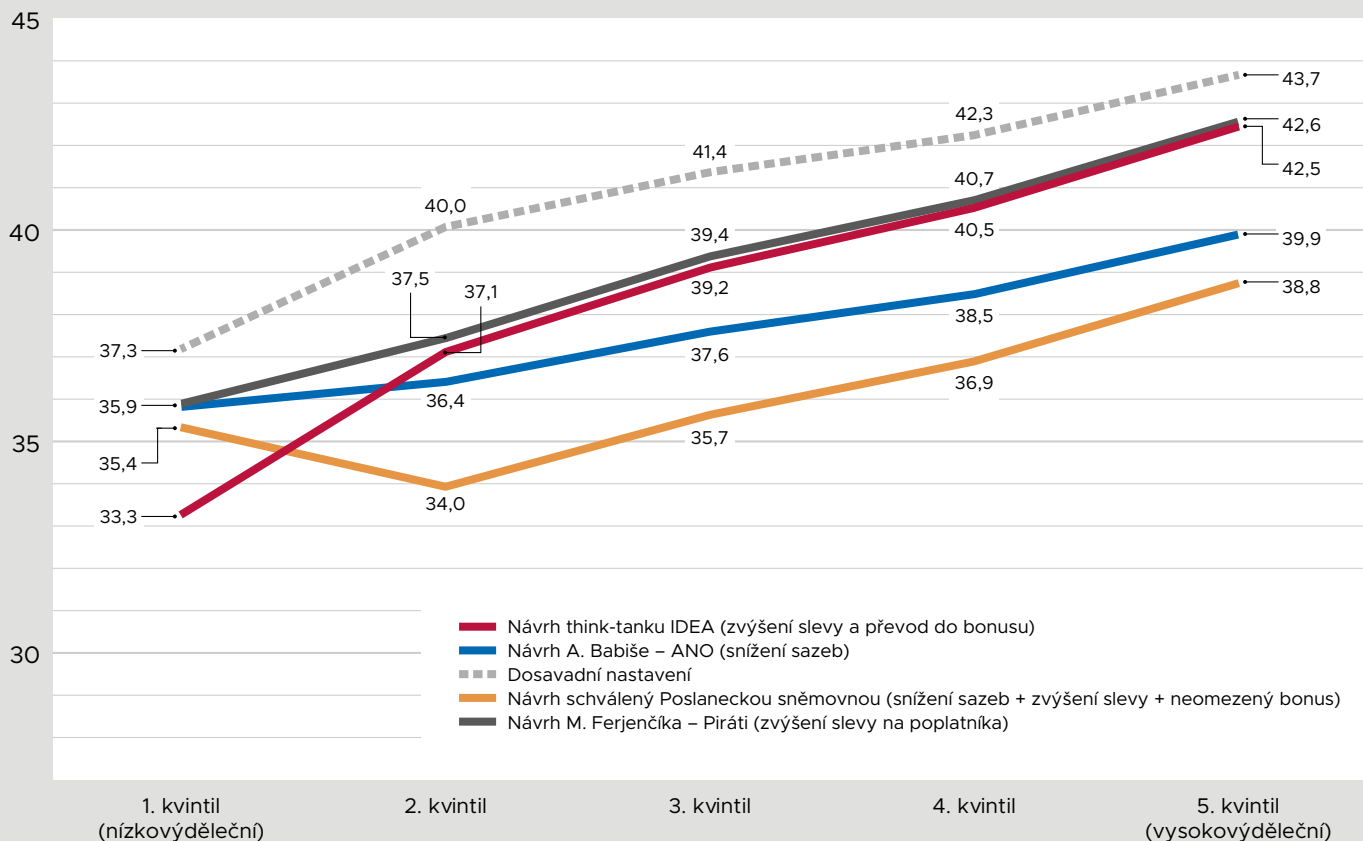
Grafy 1: Rozložení odhadu nákladů veřejných rozpočtů na reformu mezi pět skupin zaměstnanců (bez OSVČ) podle výše výdělků (v %)*

* Grafy znázorňují rozpočtové dopady návrhů způsobené změnami ve zdanění zaměstnanců. Grafy ukazují pouze rozdělení mezi zaměstnance. Kromě návrhu A. Babiše, který nemá žádný vliv na OSVČ, všechny ostatní návrhy mírně mění také zdanění OSVČ. Rozpočtové dopady způsobené změnami ve zdanění OSVČ jsou uvedeny v závorce.

** Rozpočtový dopad zahrnuje výpadek 43,6 mld. Kč u zaměstnanců a zvýšený výběr 8 mld. Kč od OSVČ. Varianta totiž snižuje zdanění nízkopříjmových OSVČ a zvyšuje zdanění OSVČ s obratem nad 1 mil. Kč. Druhé skupině OSVČ lze vyšší daně kompenzovat např. posunem hranice plátcovství DPH či zvýšením hranice pro uznávání paušálních nákladů.

Graf 2: Průměrné daňově-odvodové zatížení nákladů práce zaměstnanců podle výše výdělků – srovnání návrhů (v %)

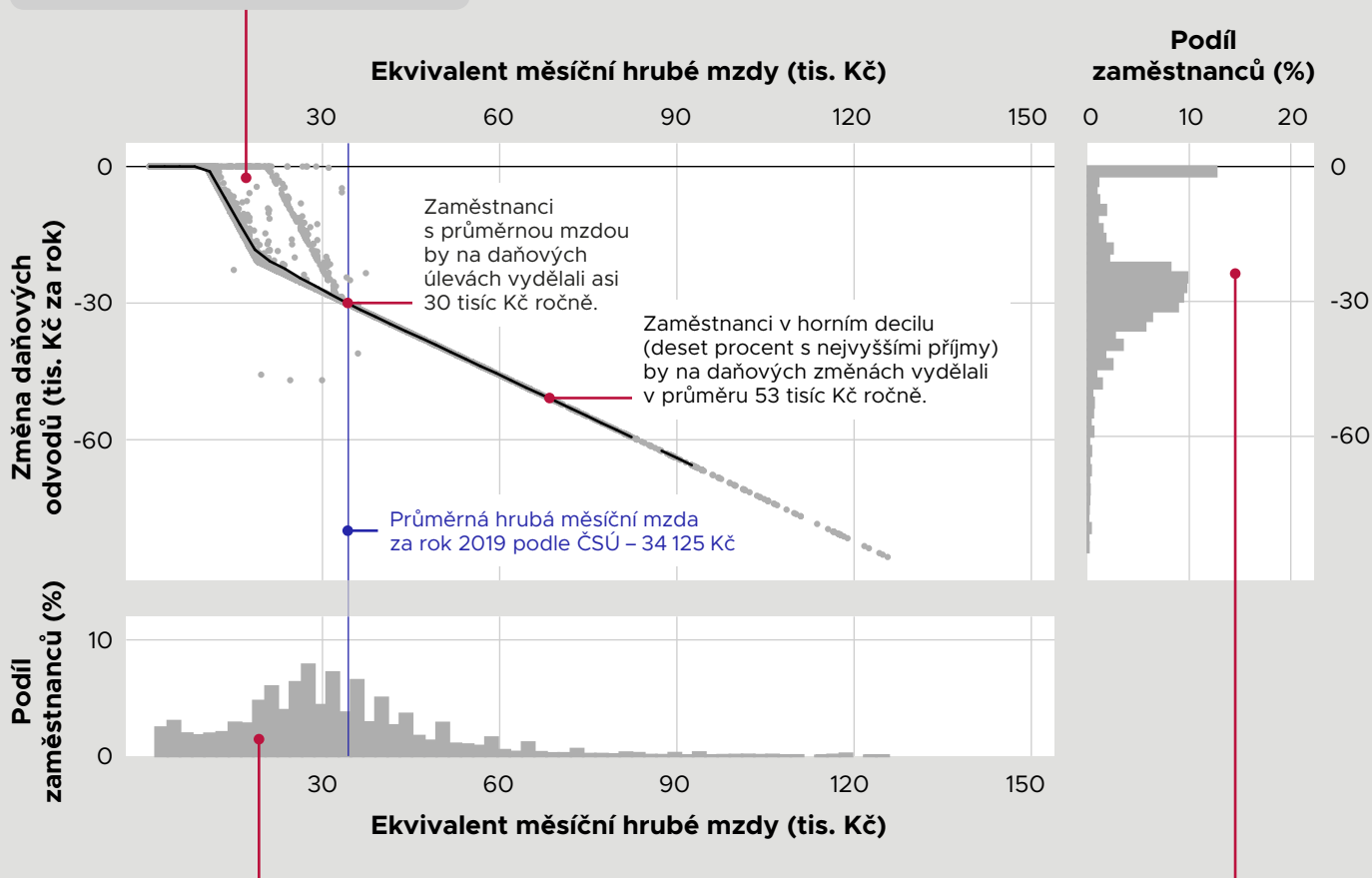
* Průměrné daňové sazby v grafu vyjadřují součet odvedené daně z příjmu a pojistných odvodů (na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnancem a zaměstnavatelem) jako podíl na celkových nákladech práce zaměstnance.

Ve všech návrzích dochází ke snížení průměrných daňových sazeb ve všech pěti skupinách zaměstnanců podle výše výdělků (kvintilech).

- Návrh **A. Babiše (ANO)** snižuje daňovou progresi. V absolutním pohledu disproporčně zvýhodňuje vysokovýdělečné zaměstnance. Z relativního pohledu (procentuální snížení sazeb) pětina nejvýdělečnějších zaměstnanců snižuje zatížení práce daněmi a odvody o 3,8 procentního bodu. Nejméně výdělečné pětina zaměstnanců jen o 1,4 procentního bodu.
- Návrh **M. Ferjenčíka (Piráti)** mírně zvyšuje daňovou progresi mezi 2. a 5. kvintilem výdělků. Návrh, který je založen na zvýšení daňové slevy na poplatníka paradoxně rovnoměrněji snižuje % sazbu ve všech kvintilech (snížení efektivních daňových sazeb se pohybuje mezi 1,1 a 2,5 procentními body). Ve variantě A. Babiše se snížení pohybuje mezi 1,4 a 3,8 body. Zvýšení slevy na poplatníka téměř nepomáhá nejméně výdělečné desetině zaměstnanců, protože ti nevyčerpají ani dnešní slevu na poplatníka a daně neplatí.
- Návrh **schválený Poslaneckou sněmovnou** kombinuje efekty návrhu A. Babiše a M. Ferjenčíka a snižuje průměrné daňové sazby nejvíce. Zachovává progresi od druhé nejméně výdělečné pětiny zaměstnanců výše, kde snížení představuje cca 5–6 procentních bodů. Na návrhu příliš nevydělá nejméně výdělečná pětina zaměstnanců. Návrh dokonce vede k absurdní situaci, kdy průměrné % zatížení daní z příjmů a pojistnými odvody je u nejméně výdělečných zaměstnanců vyšší než u zaměstnanců s vyššími výděly v druhém kvintilu.
- Návrh **think-tanku IDEA** mírně zvyšuje daňovou progresi mezi 2. a 5. výdělkovým kvintilem zaměstnanců. Ale návrh především výrazně snižuje zdanění nejméně výdělečné pětiny zaměstnanců, protože převádí slevu na poplatníka do daňového bonusu. I tak by v důsledku vysokých sazeb odvodů na zdravotní a sociální pojištění nejméně výdělečná pětina zaměstnanců odváděla z celkových nákladů práce 33,3 %. Původní návrh IDEA najdete na <https://idea.cerge-ei.cz/ostatni/>

Zaměstnanci s nízkými výdělky na Sněmovnou schválených změnách nevydělají buď nic, nebo velmi málo, protože tito daň z příjmu již dnes neplatí nebo jen velmi nízkou. Míra celkového zdanění jejich výdělků je přesto vysoká, protože procentní odvody na sociální a zdravotní pojištění z mezd jsou vysoké a schválené změny na tom nic nemění.

Graf 3: Dopady návrhů schválených Sněmovnou na daňové odvody zaměstnanců

Rozložení hrubých mezd zaměstnanců vyjádřených jako měsíční ekvivalenty celoročních mzdových výdělků. Na průměrnou mzdu dosáhne jen asi třetina zaměstnanců.

Rozložení daňové úspory mezi zaměstnanci: opatření schválená Poslaneckou sněmovnou se nedotknou 12 % zaměstnanců. Jedná se o osoby s nízkými příjmy, nepracující celých 12 měsíců v roce nebo kombinací charakteristik, které způsobují, že již dnes daň z příjmu neplatí. Výše daňové úspory u ostatních zaměstnanců je pak koncentrována kolem 25–30 tisíc Kč ročně. Jejich výše roste téměř lineárně s příjmem.

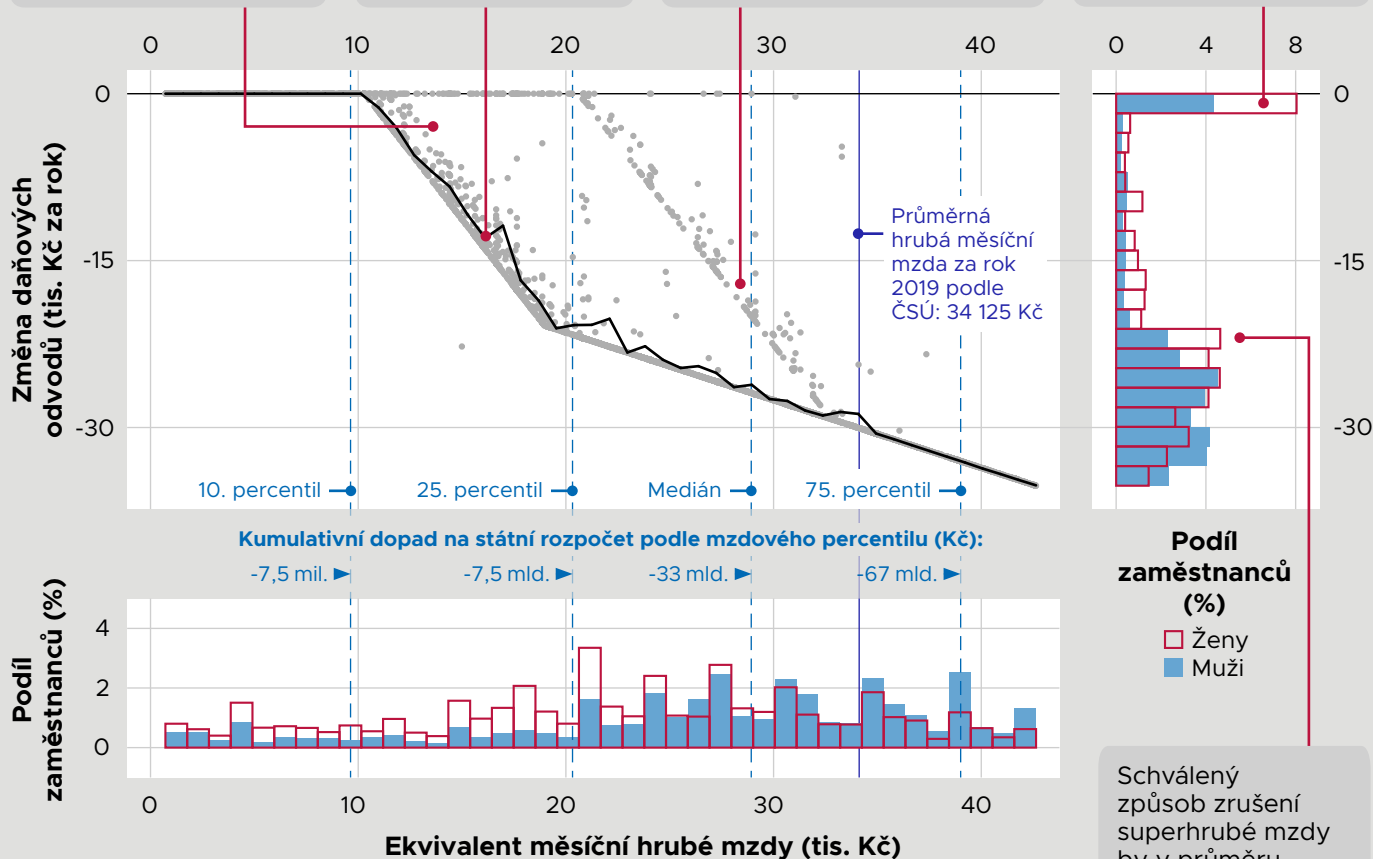
Graf 4: Dopady návrhů schválených na daňové odvody spodních 80 % zaměstnanců

Každý bod odpovídá jednomu reprezentativnímu poplatníkovi. Je zřejmé, že pracovníci se stejnými měsíčními výděly mohou na změně vydělat různě (odlišnosti jsou způsobeny různými nároky na daňové odečty, slevy atp.).

Černá křivka představuje průměrnou daňovou změnu zaměstnanců s danou úrovní hrubých mezd.

Tuto linii tvoří především bezdětní uplatňující slevu na nepracující manželku či manžela. U nich se schválený návrh projevuje až od určité výše výdělku a nabíhají s rostoucím výdělkem postupně.

Z nízkovýdělečných zaměstnanců, kteří by na zrušení superhrubé mzdy nevydělati vůbec, představují dvě třetiny ženy. Ty totiž mají výrazně nižší průměrné mzdy a častěji pracují na částečné úvazky nebo v překérních formách práce, které nepřinášejí stabilní výděly celý rok.

Schválený způsob zrušení superhrubé mzdy by v průměru výrazněji pomohl zaměstnancům – mužům, protože ti mají v průměru výrazně vyšší hrubé výděly.